

jenom ty, kdož se osvědčí za nacistické okupace; zbabělci, váhavci, ti, kdož se dnes vyřadí nesouhlasem s naším programem, nebo ti, kdož se v práci neosvědčí, po př. kdož naše hnutí a jeho zásady zradí, nebudou mít místa ve svobodných odborech.

Vcházíme do rozhodujících bojů za svobodu národa. Současná dějinná situace dává našemu pracujícímu lidu příležitost, aby dokázal svým revolučním vystoupením, že dorostl jako třída k vedoucí úloze v národě.

Organisovat toto revoluční vystoupení českého dělnictva je úkolem revolučních odborářů. ÚRO vyžaduje od všech svých členů a spolubojovníků naprostou disciplinu a správné pochopení dané situace. U každého je k tomu třeba také sebekritiky, při níž dovedeme čestně uznat minulé omyly, zbavit se názorových předsudků a dát se cele k dispozici tomu, čeho vyžaduje změněná situace, zájem národa, věc socialismu a všeho pracujícího lidu. Rozhodně je nutno z odborů vymýtit jakoukoliv polovičitost, kompromisnictví, spolupráci s kapitalismem. Jen tak dospějeme k tomu, že budoucí svobodné odbory budou opravdu dělnickými, třídními, socialistickými.

Proti německým okupantům za svobodu národa, za svobodné odbory, za socialistickou budoucnost!

AÚD KSČ Praha. IX/1—1/383. Průpis.

[125]

1945, 19. březen. Čechy. — *Depeše ilegální Ústřední rady odborů¹ politickým delegacím socialistických stran do Moskvy s návrhem programu domácích odbojových složek na uspořádání poválečných poměrů v Československé republice.*

Soudruzi.

Podzemní revoluční odborové hnutí dělnictva, soukromých a veřejných zaměstnanců v zemi České a Moravsko-slezské známé Vám pod krycími jmény „Oves“ a „Ječmen“, vítá s radostí

¹ Ilegální Ústřední rada odborů udržovala od druhé poloviny roku 1944 styk s představiteli československého odbojového hnutí v Londýně prostřednictvím vysíláčky probenešovsky orientované ilegální organizace „Rada tří“.

Londýnská buržoazní emigrace počítala ve svých plánech s odborovými organizacemi, ovšem s takovými, které by s ní úzce spolupracovaly. O tom svědčí např. dokument, vypracovaný štábem pro vybudování branné moci při Ingrově ministerstvu národní obrany koncem roku 1943, nazvaný „Poválečné problémy čs. průmyslu“. V tomto elaborátu je možno kromě jiného číst: „Den „D“ bude signálem k revoluci. Musí to však být revoluce řízená a nikoliv revoluce pro revoluci... Základním požadavkem musí proto být: „Zůstaň každý na svém místě, zachovej klid a disciplinu!“ Tento požadavek bude zvláště důležitý ve vztahu k osazenstvu průmyslových podniků. Vedle protiněmecké a protikolaboracionistické zášti vyvstanou dne „D“ zvláště mezi dělnictvem jistě i otázky sociálněpolitické.

Všechny tyto více méně pudové zjevy mohly by přivoditi mnoho zla a nenapravitelných škod. Lid v takových okamžicích jest úžasně tvárný a dá se právě tak snadno přemluvit k nepředloženostem jako k rozumnému počínání. Důležité při tom jest, kdo se octl v jeho čele. Kolega, kamarád, nebo člověk přibližně stejného společenského a sociálního postavení má vždy větší váhu než kdokoliv jiný. Chceme-li tedy klid, disciplinu a podstatněji nerušenou práci továren, musíme v čelo zaměstnanectva postavit zase jen zaměstnance, ovšem že zaměstnance se zvláštním smyslem pro státní a národní potřeby, tedy osoby nejvýše rozumné a při tom dobré organisátory. Z úkolů, které těmto vedoucím v převratové době... případnou, vysvítá, že se nemůže jednat o člověka jediného, ale o větší či menší kolegium, které by mohlo dostati ku př. jméno „Národní závodní výbor“ (NZV)... Pro začátek bylo by snad nejvhodnější, kdyby členy NZV byli bývalí činovníci nyní rozpuštěných odborových organisací (uvnitř každého závodu), pokud ovšem budou na živu a nezpronevěřili se nikdy a ničím myšlence čs. samostatnosti.“ (VHA Praha. MNO Londýn — ŠVBM, čj. 121/Taj.-ŠVBM-43). Jedním z hlavních úkolů národních závodních výborů pak mělo být „udržení kázně a pořádku mezi osazenstvem podniku“ [tamtéž], ovšem kázně a pořádku podle představ české buržoazie.

Z těchto reformistických, protirevolučních názorů potom vycházely i instrukce, které údajně ilegální Ústřední rada odborů z Londýna obdržela — aby totiž nevyvíjela žádnou odbojovou činnost, neboť je to v podmínkách okupace nebezpečné a zbytečné. Úkolem ÚRO mělo být pouze vybrat vhodné lidi a připravit sociální program, který by se snažila v osvobozené vlasti ve spolupráci s vládou realizovat. (AÚD KSČ Praha, 1945/669). ÚRO žádaný sociální program vypracovala a odeslala do Londýna až na začátku roku 1945.

Váš návrat do vlasti. Podle prohlášení presidenta republiky na rozloučenou z Londýna má být nová vláda, která se ujme správy osvobozených částí vlasti, utvořená ze zástupců všech tří socialistických stran, jednotných odborů, strany lidové a zemědělců za účasti zástupců domácího odboje.² Podle dohody naší bojové ústředny R 3 s vládními činiteli má se v nejbližších dnech odebrat do zahraničí delegace zástupců domácího odboje, aby přinesla náležité informace o situaci doma a o názorech a přání našeho lidu.³ Přes to Vás však chceme již nyní informovat o hlavních požadavcích pracujícího lidu doma. Znárodnění dolů, všech velkých průmyslových závodů kovodělných, chemických, potravinářských, bank, pojišťoven, lesního majetku, jakož i zespolečenštění zemědělských majetků nad 30 ha výměry považujeme za minimální hospodářský program první domácí vlády. Ztotožňujeme se s radostí s nástupem nové lidové samosprávy, založené na národních výborech, jejichž funkce objasnil výstižně soudr. Šverma již 1. září min. roku.⁴ Požadujeme rychlé a tvrdé vymýcení všech zrádců a kolaborantů a válečných kořistníků, jakož i všech, kdož jakkoliv podporovali fašismus v první i druhé republice. Poněvadž všechen pracující lid volá po naprosté jednotě odborového hnutí, požadujeme, aby vláda ihned po příchodu do vlasti zajistila tuto jednotu tím, že zvláštním zákonem svěří organizační výstavbu odborů jednotné odborové ústředně. Ze sociálních požadavků pracujícího lidu zdůrazňujeme: spravedlivý podíl pracujících na národním důchodu. Odstranění nezaměstnanosti, zkrácení pracovní doby, rozšíření, zlepšení a sjednocení sociálního pojištění a pracovního práva. Náležité zastoupení odborů ve všech zařízeních, utvořených k regulaci sociální a hospodářské politiky státu. Žádáme Vás jako zahraničního zástupce českého pracujícího lidu, abyste při tvoření nové vlády uplatňovali též našim jménem uvedené požadavky.

Na shledanou v osvobozené vlasti.

Pryč s německými okupanty.

RO to jest Ústřední rada odborů.

AÚD KSČ Praha. 1945/695. Záznam depeše. — Též K. Veselý - Štainer, Cestou národního odboje, Praha 1947, str. 209—210.⁵

[126]

1945, jaro. Ostravsko. — *Oběžník ilegálního oblastního výboru Komunistické strany Československa všem vedoucím a pověřencům KSČ s výzvou k budování stranických organizací a národních výborů. „Jen pevná a dobře organizovaná komunistická strana je schopna porazit vnitřní fašismus a buržoasii a dovésti pracující lid k plnému vítězství!“¹*

² Viz projev presidenta Beneše v londýnském rozhlase dne 16. a 17. února 1945 — E. Beneš, Šest let exilu a druhé světové války, str. 245n.

³ „R 3“ — Rada tří — ilegální odbojová organizace benešovsky orientovaná se utvořila na Českomoravské vysočině v první polovině roku 1944 ze zbytku místní sítě buržoazní odbojové organizace „ÚVOD“ (Ústřední vedení odboje domácího), na níž se napojili někteří pracovníci jiných gestapem zničených buržoazních odbojových skupin (zejména „Obrany národa“ a „Petičního výboru Věrní zůstaneme“) — blíže viz Partyzánské hnutí v Československu, str. 327—329. Rada tří měla spojení s ilegální ÚRO, která pomocí vysílaček „R 3“ navázala styk s představiteli čs. odbojového hnutí ve Velké Británii. Domácím odbojovým složkám tehdy šlo o to, aby tento styk byl co nejužší. Proto na jaře 1945 bylo radiograficky jednáno o tom, že by v prostoru Nového Města na Moravě přistálo anglické letadlo, kterým by odletěli zástupci domácího odboje, aby projednali s představiteli zahraničního hnutí důležité politické otázky budoucího uspořádání republiky. Slibované letadlo však nepřiletělo (viz AÚD KSČ Praha, 1945/669, též K. Veselý-Štainer, Cestou národního odboje, str. 202).

⁴ Viz dokument čís. 49.

⁵ V textu, publikovaném v práci K. Veselého-Štainera, jsou některé stylistické odchylky.

¹ Členům okresního národního výboru, delegovaným Komunistickou stranou Československa, bylo v téže době zasláno následující pověření ilegálního okresního národního výboru: